

POSTANOWIENIE

17 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 17 maja 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku Z. Ł.

z udziałem A. K. i B. P.

o stwierdzenie nabycia spadku,

na skutek skargi kasacyjnej Z. Ł.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z 13 października 2022 r., II Cz 230/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 13 października 2022 r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej oddalił zażalenie wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z 20 czerwca 2022 r. odrzucającego jej wniosek o stwierdzenie nabycia spadku wobec stwierdzenia, na podstawie art. 17 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz. Urz.UE.L Nr 201, s. 107 ze zm., dalej – „Rozporządzenie”), braku jurysdykcji krajowej.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, skarżąca wskazała, że określenie w art. 4 Rozporządzenia - zgodnie z

ustaleniami Sądów I i II instancji w zakresie miejsca zwykłego pobytu w chwili śmierci jest nieprecyzyjne, a zatem do wyjaśnienia istotnych okoliczności zmierzających do wykazania jurysdykcji sądu polskiego należało uwzględnić zarówno obywatelstwo zmarłego, jak również miejsce położenia składników majątku spadkowego, przy jednoczesnym twierdzeniu wnioskodawczyni zawartym w piśmie z dnia 3 czerwca 2022 r., że spadkodawca miał miejsce pobytu w Polsce i to było państwo będące jego głównym ośrodkiem życiowym, przy równoczesnym przyznaniu, że przebywał również na terenie Austrii.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z jednolitym stanowiskiem Sądu Najwyższego, wymaganie określone w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest tożsame z określonym w art. 398⁴ § 2 k.p.c., co oznacza, że skarżący powinien odrębnie przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie i odrębnie uzasadnić wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawet jeżeli argumentacja prawna może się w pewnym zakresie pokrywać (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 marca 2001 r., V CZ

131/00, OSNC 2001, Nr 10, poz. 156; z 5 czerwca 2001 r. IV CZ 45/01, OSNC 2001, Nr 10, poz. 157; z 10 stycznia 2003 r. VCZ 189/02, niepubl.; z 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, niepubl.; z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl.; z 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17, niepubl.). Uzasadnienia przyczyn kasacyjnych, kwalifikujących przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie może doszukiwać się w uzasadnieniu podstaw, niezależnie od tego, że chodzi w tym wypadku o zupełnie odmienne metody argumentowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2020 r., II CSK 432/19, niepubl., z 15 grudnia 2006 r., III CZ 93/06; nie publ. i z 18 kwietnia 2012 r., I CSK 520/11, niepubl.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie czyni zadość tym wymaganiom. Skarżąca nie sprecyzowała w nim, która z przyczyn kasacyjnych przewidzianych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. zachodzi w sprawie. W braku podstaw do stwierdzenia wystąpienia przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., którą Sąd Najwyższy zobligowany byłby uwzględnić z urzędu, oraz nieprzedstawienia przez skarżącą jakiegokolwiek argumentacji odwołującej się do przyczyn określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., w rachubę wchodziło jedynie zakwalifikowanie złożonego wniosku jako opartego na przyczynie określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jeżeli zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.;

z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Skarżąca nie wykazała, by zaskarżone orzeczenie było dotknięte tego rodzaju nieprawidłowościami.

Stosownie do art. 398³ § 3 k.p.c. niedopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Ze względu na tę regulację zarzuty naruszenia art. 233 § 1 i 2 k.p.c. nie mogą być w ogóle podstawą skargi kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 listopada 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006, Nr 4, poz. 76; oraz wyroki: z 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, niepubl.; z 8 maja 2008 r., V CSK 579/07, niepubl.; z 16 listopada 2012 r., III CSK 73/12, niepubl.; z 14 lutego 2013 r., II CSK 292/12, niepubl., z 23 czerwca 2016 r., V CSK 536/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2017 r., I CSK 93/17, niepubl.). W tej sytuacji Sąd Najwyższy nawet w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie mógłby rozważać zasadności naruszenia art. 233 k.p.c. Tym samym zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może też uzasadniać tezy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono również, że art. 227 k.p.c., upoważniający sąd do selekcji zgłaszanych dowodów z punktu widzenia oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć, w zasadzie nie może być podstawą skutecznego zarzutu kasacyjnego, bez równoczesnego powołania uchybienia innym przepisom postępowania, np. przez oddalenie istotnych wniosków dowodowych (art. 217 § 2 lub 3 k.p.c.) lub uchylenie się od obowiązku działania z rzędu (art. 232 zd. 2 k.p.c.; zob. wyroki Sądu Najwyższego z 9 lutego 2001 r., III CKN 434/00, niepubl.; z 5 września 2008 r., I CSK 41/08, niepubl.; z 12 lutego 2009 r., III CSK 272/08, niepubl.; z 17 lipca 2009 r., IV CSK 117/09, niepubl.; z 27 stycznia 2011 r., I CSK 237/10, niepubl., z 11 lipca 2012 r., II CSK 677/11, niepubl.; z 10 stycznia 2014 r., I CSK 161/13, niepubl.; z 7 maja 2014 r., II CSK 481/13, niepubl.; z 1 marca 2017 r., IV CSK 350/06, niepubl.; z

21 marca 2018 r., V CSK 215/17, niepubl. i z 6 lipca 2018 r., II CSK 617/17, niepubl.). Po dokonanej nowelizacji tego unormowania przepisem, z którym powiązać należałoby zarzut naruszenia art. 227 k.p.c., może być w szczególności art. 235² § 1 k.p.c. Ponadto, gdy przepis postępowania przed sądem pierwszej instancji miałby być odpowiednio stosowany także przez sąd drugiej instancji, zarzut ten wymagał powiązania z odpowiednim przepisem (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 października 2020 r., IV CSK 641/19, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2021 r., II CSKP 160/21, niepubl.). Związanie Sądu Najwyższego podstawami skargi kasacyjnej wyklucza dokonanie jakiegokolwiek uzupełnienia w powyższym zakresie i podważa tezę o oczywistości skargi kasacyjnej w związku z postawionym zarzutem naruszenia art. 227 k.p.c. przez Sąd Okręgowy.

Skarżąca nie wykazała również oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 4 i art. 21 pkt 1 Rozporządzenia, do którego zdaje się w istocie odwoływać we wniosku, wskazując, że „zgodnie z ustaleniami Sądów I i II instancji w zakresie miejsca zwykłego pobytu w chwili śmierci jest nieprecyzyjne, a zatem do wyjaśnienia istotnych okoliczności zmierzających do wykazania jurysdykcji sądu polskiego należało uwzględnić zarówno obywatelstwo zmarłego jak również miejsce położenia składników majątku spadkowego, przy jednoczesnym twierdzeniu wnioskodawczynie zawartym w piśmie z dnia 3 czerwca 2022r., że spadkodawca miał miejsce pobytu w Polsce i to było państwo będące jego głównym ośrodkiem życiowym, przy równoczesnym przyznaniu, że przebywał również na terenie Austrii”. Z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, że Sąd Okręgowy dla ustalenia miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy w chwili śmierci poddał ocenie nie tylko twierdzenia wnioskodawczynie, w tym zawarte w powoływanym przez skarżącą piśmie z 3 czerwca 2022 r., ale również złożone zapewnienie spadkowe, w którym podała, że spadkodawca na stałe mieszkał w Austrii, a przede wszystkim poddał ocenie ustalone w sprawie okoliczności, takie jak to, iż zmarły był emerytem, posiadał w Austrii ubezpieczenie, tam też leczył schorzenia i udał się po powrocie z wakacji w Dubaju. Za symptomatyczne i z punktu widzenia zasad doświadczenia życiowego stanowiące świadectwo znacznego rozluźnienia związków z krajem rodzinnym

uznał to, że spadkodawca sprzedał bądź darował nieruchomości w Polsce. Z motywów zaskarżonego orzeczenia wynika również, że Sąd rozważył, czy w świetle ustalonych w sprawie okoliczności spadkobiercę można uznać za nadal posiadającego miejsce zwykłego pobytu w Polsce w szczególności z tego względu, że posiadał on prawo zajmowania zbytego mieszkania.

Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia żadnych argumentów uzasadniających na etapie przedsądu ocenę, iż stanowisko Sądu Okręgowego nie przypisujące w ustalonych w sprawie okolicznościach faktowi posiadania przez spadkodawcę obywatelstwa polskiego czy też miejscu położenia majątku spadkowego rozstrzygającego znaczenia było nieprawidłowe w sposób prowadzący do oczywistej i widocznej już na pierwszy rzut oka wadliwości zaskarżonego postanowienia, co stanowi założenie przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[SOP]

[ms]